

Peter Gerlitz

**MENSCH UND NATUR IN DEN
WELTRELIGIONEN**

Grundlagen einer Religionsökologie

Primus Verlag, München 1998, 210 str.

U kakvom su odnosu čovjek i priroda u svjetskim religijama?

Pitanje naizgled jednostavno i jasno. Međutim, mogući odgovor složen je i slojevit. Autor istraživanja **Čovjek i priroda u svjetskim religijama** Peter Gerlitz pozorno je iščitavao odgovor analizirajući temeljne spise svjetskih religija. Svjestan širine i dubine tematike i opasnosti da se izgubi u šumi religijskih tradicija ograničio se na traženje obrisa jedne moguće **religijske ekologije**. Nije ju našao na istaknutom mjestu u svetim spisima niti je imala neko povlašteno mjesto izvan njih. Autor tragove moguće **religijske ekologije** prepoznaje uglavnom u vjerskim zapovijedima koje usmjeravaju živote svojih vjernika. Na taj su način uvjetovale i čovjekov odnos prema prirodi. Priroda u tom kontekstu za čovjeka postaje samo objekt kojega on koristi na vlastitu korist. On je njezin gospodar, ali i zaštitnik. Odgovoran je za nju jer mu je dana u baštinu od samog gospodara života i Stvoritelja svega svijeta.

Na toj osnovi Gerlitz zasniva moguću **religijsku ekologiju** u kojoj zorno pokazuje svu dinamiku odnosa između čovjeka i prirode u velikim svjetskim religijama. Svoja polazišta o tim pitanjima autor iznosi u *Predgovoru (XI–XIV)* u kojem odmah ističe razliku između **prirodnih i objavljenih religija**. Zatim iznosi mišljenje o mogućem rješenju ekoloških problema na religijskoj osnovi. Ona bi prema njegovu shvaćanju mogla pružiti novo razumijevanje i novi izgled svijeta na kojem bi se mogli stvoriti uvjeti za jednu opću ekologiju (*XIII*).

Elemente za takvo stajalište Gerlitz traži prvo u Budizmu (1 – 45), pa u Hinduizmu (50 – 68), zatim u biblijskim knjigama

SZ–a (72 – 108) i NZ–a i na kraju u Islamu (156 – 190).

Prirodne religije svoju su vjersku tradiciju prenosile usmeno. Zapise i sustavne dogmatike nisu imali. Sve što je trebalo znati i vjerovati zapisano je u prirodi. Ona govori dovoljno o sebi i o čovjeku. Tko se s poštovanjem i pažnjom prema njoj odnosi, ostaje siguran i ona mu postaje kuća, a kuću njezin stanovnik mora stalno održavati. Tada će oboje biti sretni i živjet će u simbiozi jer su međusobno ovisni.

Tako otprilike govori Gerlitz o odnosu čovjeka i prirode u prirodnim religijama, koje čovjeka i prirodu integriraju tako da mogu živjeti u simbiozi.

U pismenoj tradiciji navedenih **objavljenih religija** stvari su postavljene drukčije. One ne govore toliko o simbiozi čovjeka i prirode. U središtu njihove refleksije je uvijek prvo čovjek i njegovo spasenje. Priroda je tek objekt na kojega njezin gospodar ima potpuno pravo, ali i dužnost uzdržavati ju i brinuti za održavanje sklada između nje i sebe. Čovjek ju može neograničeno iskorištavati za vlastiti napredak, ali isto tako može ju na kraju i razoriti. Međutim, nije sve tako jednostavno i površno kako bi se na prvi trenutak dalo zaključiti.

Tijekom razvoja religija mijenjao se i oblikovao odnos čovjeka prema prirodi. To je najvidljivije u vjerskim zapovijedima, smatra Gerlitz.

Čovjek je u ovo nevoljno vrijeme potražio temeljiti odgovor, u trenucima kada je opasno narušen njegov odnos prema prirodi i kada smo svi zatečeni pred golemim posljedicama beskrupuloznog i izrabljivačkog odnosa. Teži se za novim smjerovima koji bi bar ukazivali na neko spasonosno rješenje i koji bi utrli novi put koji bi svima pomogao. Takav mogući put Gerlitz naziva **općom ekologijom**. Nije pri tome riječ o nekoj novoj znanstvenoj disciplini nego se radi o zajednici ili o zajedništvu u kojem bi se prepoznala nova ekološka svijest koja bi svoje začetak ili

